

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 8.

V Ljubljani, 30. aprila 1894.

Leto XI.

Obseg: Zakov plug. — Zatiranje strupene rose (rje ali peronospora) na trtah. — Krmljenje z ovsom. — Nekaj o kraji vina pri prevažanju po železnicah in po morji. — Pokončevanje plevla po zelenjadnih vrtih. — Naprava ribarskih okrajev na Kranjskem. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Zakov plug.

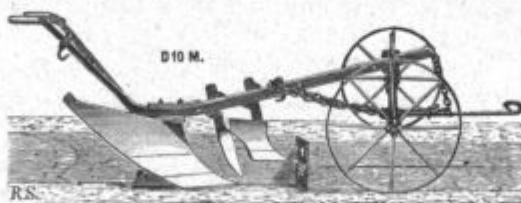
Glede plugov se je pri nas v obče obrnilo na bolje; stari, neukretni plugi z lesenno desko vedno bolj zginjajo in zanikarnosti. Saj je pa to tudi naravno, kajti kdor je enkrat oral z dobrim plugom, ne vzame več v roki starega lesenega pluga, ki trpinči oratarja, še bolj pa živino in vrhu tega še slabo orje. Pri nas so se sedaj najbolj udomačili hoenhajmski plugi, in sicer Cugmajerjevega sestava. Ti plugi so prav dobri, imajo raven ali malo zakrivljen gredelj ter železen lemež, ki lepo preide v železno, precej dolgo ter široko in nekoliko zasukano desko. Te pluge, ki jih naši gospodarji imenujejo „nove“ ali „železne“ pluge, izdelujejo bolj ali manj dobro naši domači kovači. V obče zapazujemo, da so vsi ti plugi preslabotno izdelani. To pa prihaja seveda od tega, ker naši gospodarji nočejo veliko plačati, kovači pa hočejo veliko zaslužiti. Iz svojega stališča nimamo nič proti tem plugom; saj jih je v naše kraje uvedla kmetijska družba in so vsekako velik napredek proti starim. Vender ti plugi nikakor še niso najboljši, kajti mnogo je boljših in zlasti

Zakovi plugi, o katerih hočemo govoriti v tem članku, presegajo vse in so danes najboljši.

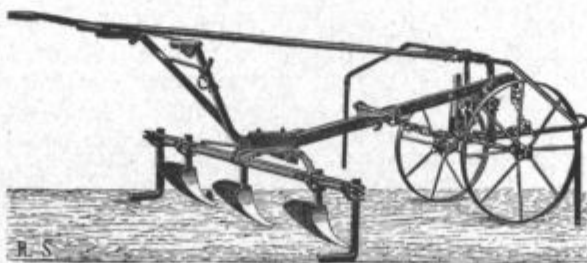
Predaleč bi nas zavedlo, če bi hoteli razpravljati, kakšen mora biti plug, da je izvrsten, t. j. da ustrega vsem zahtevam; le to bodi povedano, da je tisti plug najboljši, ki z najmanjšo silo pravilno obrača zemljo tako globoko in široko, kakor je treba, ki daje oratarju najmanj opravila in ki je trpežen. Takim plugom moramo odločno prištevati Zakove, kajti z njimi se čudovito lahko orje; niti držati jih ni treba, zemljo pa tako lepo prevračajo, da je kar veselje. Ker so pa ti plugi popolnoma iz železa, oziroma jekla, so seveda tudi zelo trpežni. Zakovi plugi imajo po dva lemeža in dve deski, in sicer drugo za drugo, a tako, da sta sprednja deska in lemež bolj majhna in plitveje orjeta nego zadnji glavni lemež z večjo desko. Taka sestava plugova zelo olajša oranje; zato živina veliko manj trpi, zemlja

se bolje obrača in premešava in gnoj se tako lepo podorava, da ni treba posebnega pomagala, ki bi ga spravljal v brazdo.

Tvrška Rud. Zak (Sack) v Lipsiji, ki ima svojo zalogo tudi na Dunaji (II. Taborstrasse 71), izdeluje raz-

Podoba 25.

Podoba 26.

novrstne pluge za razne namene. V pričujočem članku se hočemo pečati le s tako zvanim Zakovim „univerzalnim plugom“, t. j. s plugom za splošno porabo.

Podoba 25. kaže tak univerzalen plug. Gredelj je dvojnat, in sicer iz jekla, kozolec je tudi jeklen in ravno tako seveda lemež in deska. Ročici sta premakljivi, da jih vsak postavi, kakor mu najbolj ugaaja. Plužnje ima dve različno veliki kolesi; večje teče v brazdi, manjše po nerazoranem svetu. Sploh, plug je tako sestavljen, da ga niti voditi ni treba, in oratar mora le na živino paziti. Zak izdeluje te pluge v treh velikostih, ki orjejo 9 do 18 cm, 10 do 21 cm in 15 do 26 cm globoko ter stoje z vsemi pritisklinami vred 40 gld., 44 gld., oziroma 45 gld. — Prve vrste plug, ki orje 9 do 18 cm globoko, tehta na pr. brez plužnja 48 kg.

Te vrste plugi se pa dajo hitro izpremeniti v druga kmetijska orodja; seveda se morajo sestavni deli naročiti posebej.

Plug, kakeršnega kaže podoba 26., je orodje, s katerim se delajo brazde, v katere se sadi krompir.

Podoba 27. kaže univerzalen plug, izpremenjen v osipalnik, in sicer s pridejano pripravo, katera ob enem pleve.

Podoba 28. kaže univerzalen plug, izpremenjen v orodje za izkopavanje krompirja. Del, ki je zaznamovan s črko *D* ruje krompirjevec, *C* odkriva zemljo, lemež pa dviga gomolje.

S tako prirejenim plugom, ki ima dva lemeža in dve črtali, kakor ga kaže podoba 29., orjemo njive površno, kakor na pr. za praho, ali če še pred zimo razorano njivo spomlad priredimo za setev.

Podoba 30. kaže iz univerzalnega pluga narejen razruševalec za rahljanje zemlje, ne da bi jo prevračal.

Tu smo navedli le nekatere izpremembe, ki se lahko narede z univerzalnim Zakovim plugom; vseh skupaj je 26, tako, da ta plug nadomesti skoraj vsa posamezna kmetijska orodja za obdelovanje zemlje.

Kdor se kaj bolj briga za to orodje, naroči naj si bogato ilustrovan cenik trdke Rud. Sack na Dunaji, II. Taborstrasse 71.

Zatiranje strupene rose (rje ali peronospor) na trtah.

Vinogradi bodo zopet kmalu ozeleneli, in vinščak zre z najboljšimi upi v bodočo jesen, ki naj mu da obilo dobrega pridelka. Dotle je pa še daleč, in marsikatera uima mu lahko pokonča vse nadeje. Med uime je tudi šteti strupeno roso, katera gotovo pride. Hvala Bogu, sedaj je modra galica zanesljivo sredstvo, s katerim je moči zatreti to nevarno trtno bolezen! Reč je uže vsakteremu vinščaku dobro znana, zato je ne bomo

vnovič obširno razkladali in priporočali, kajti danes, ko je zanesljivost tega sredstva popolnoma dognana in se je vsak sam uže lahko prepričal o veliki koristi škropljenja trt, ne rečemo drugega, nego: „kdor ne uboga, tepe ga nadloga“.

Pričujoči članek naj naše vinščake le opozori, da je sedaj skrajni čas, da si pri-skrbe modre galice, ob enem pa naj na kratko ponovimo, kako je ravnati pri tem delu.

Glede časa škropljitve je omeniti, da je tem bolje, čim prej se škropi, kajti takrat pričeti škropiti, kadar se strupena rosa uže kaže, je prepozno. Škropi se pri nas prvič najbolje pred cvetjem. Drugič se škropi 4 do 6 tednov po prvem škropljenju.

Glede množine modre galice in apna za zmes, s katero se trte škrope, priporočamo vzeti na 100 litrov vode $1\frac{1}{2}$ (poldrugi) kilogram modre galice ter $1\frac{1}{2}$ kilogram ugašenega ali 1 kg sveže žganega apna. Izkušnje so povsod pokazale, da ta zmes zadostuje, vsi strokovnjaki, ki so delali razne poskuse, to potrjujejo, in tudi pri nas na Kranjskem se je s poldrugoprocentno tekočino izvrstno delalo.

Glede naprave mešanice opozarjamo, da se modra galica počasi topi in da topljenje pospešimo, ako galico zdrobimo v možnarji v moko, ali jo pa denemo v vrečico iz redke tkanine ter vrečico tako obesimo v sod, da je je polovico pod vodo, polovico pa nad vodo. V vreli vodi se galica tudi hitreje raztopi, a tudi v tem slučaju je v posodo, katera se k ognju pristavi, vlti dovolj vode, kajti galica se tem počasneje topi, kolikor bolj zgoščena je zmes.

Kadar je galica v vodi raztopljena in apno primešano, počakati je, da se apno usede, ker z vsemi vrstami škropilnic je tem lažje škropiti, kolikor čistejša je zmes. V apno so dostikrat trda zrna, katera škropilnice pokvarijo, zato je zmes vedno precejeno v škropilnice vlivati.

Škropilnice so najboljše tiste, ki so najtrpežnejše in ki na trte ne škrope, ampak prše tekočino.

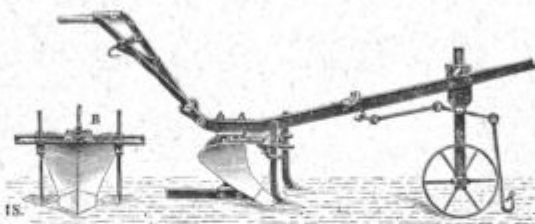
Škropiti je tako, da so kolikor mogoče vsi listi na gorenji strani enakomerno popršeni.

Škropiti je ob hladu, to je zjutraj in zvečer ali pa pri oblačnem vremenu.

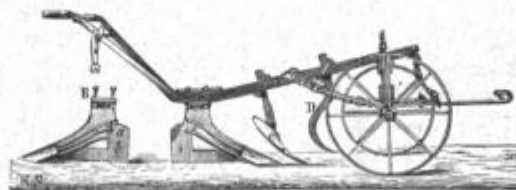
Prave modre galice je dobiti pri naši družbi po 22 kr. kilogram. Svarimo pa kupovati bakreno galico, kateri je primešane železne (zeleně) galice, ki je škodljiva.

Krmljenje z ovsom.

Oves je za konje krepilna krma prve vrste ter se ne da nadomestiti niti s tako mešanico, katera je ravno tako sestavljana, kakor oves, če se ni posrečilo sestaviti jo tako, da v konjskih prebavilih provzroči enake me-

Podoba 27.

Podoba 28.

Podoba 29.

Podoba 30.

hanične učinke, kakeršne oves. To se pa doseže le s tem, da se mešanici doda dovolj suhe, pa ne predrobne rezanice. Ako se ravna na ta način, potem se oves da nadomestiti, posebno pa tedaj, kadar je cena ovsu previsoka. Tudi za žrebeta je oves poleg dobrega sena v prvem letu najprikladnejša krma. Žrebetu, ki še sesa, daje se stolčen oves, da se odvadi sesanja. V drugem in tretjem letu se žrebetom poleg ovsa lahko poklada tudi slama, v začetku po malo, potem pa vedno po več; čim več slame, tem manj ovsa. Razume se, da je oves najboljša konjska krma in da naj se le takrat nadomešča z drugo klajo, kadar to zahtevajo gospodarske razmere.

Razven mladih žrebet naj dobivajo ovsa tudi bolni konji in pa stari, ki imajo slabe zobe, in sicer stolčnega ter pomešanega z dobro rezanico. Zdrobljenega ovsa pa konji ne jedo radi, posebno, ako je bil uže dalj časa zdrobljen, ker vsled svoje tolsče rad postane žaltav. Toliko bolj pa strti oves prija molzni živini. Živina, kateri pokladamo zdrobljen oves, daje veliko več in boljšega, mastnega mleka. Ali preveč se pa tudi take krme ne sme pokladati, ker vsled tega surovo maslo postane premehko. Pokladanje zdrobljenega ovsa molzni živini se mora vrstiti s tako krmo, katere učinek je ravno nasproten, t. j. s tako, ktera deluje na to, da iz mleka dobimo trdo surovo maslo. Ako se prežvekovalcem daje cel oves, ne prežvečijo ga nikdar popolnoma ter mu vsled tega mnogo redilnih snovi pride v nič; zato je pa potrebno, da ga stolčemo ali pa zdrobimo. Samo plemenski živini in pa vprežnim volom smemo dajati tudi cel oves, toda pomešati ga moramo vsikdar z debelo rezanico.

Ovce, ki sploh bolj prežvekajo nego goveja živina, se s celim ovsom bolj okoristijo. Jagnjetom, dojetim ovcam in pa ovcam pitankam naj se vender le daje debelo zdrobljen ali zmečkan oves. Posebno dobro je ovcam ob plemenenji dajati malo stolčnega ovsa; za prasiče je oves kot pitalna in kot krepilna krma jako priporočljiv. Prasičkom naj se poklada zmečkan, sicer pa naj ga jedo zdrobljenega, prasiči pitanci med drugo krmo kuhanega. Pa tudi kuretini oves izvrstno ugaja. Po njem se posebno gosi hitro odebele.

Nekaj o kraji vina pri prevažanju po železnicah in po morji.

Od vseh strani se čujejo pritožbe o pogostih krajah pri vinskih pošiljstvih po železnici in po morji. Odčepujejo se vinske posode in, kjer ne gre drugače, se tudi navrtavajo in iztoči se iz njih večkrat prav mnogo vina. Pošiljalec, oziroma prejemnik, ima popolno pravico zahtevati od železniških uprav ali drugih prevoznih podjetij, da mu izročijo pošiljatev nepoškodovano, in bi bila torej njih dolžnost paziti na to, da se preprečijo taki nedostatki. Ker pa železniške uprave in druga prevozna podjetja tega v polni meri ne store, skrbita naj pošiljalec in prejemnik sama, da se obvarujeta škode.

Navadno pošlje prejemnik takoj, ko se mu vroči naznanilo, da mu je vino po železnici došlo, pónje ter se še le doma prepriča, je li pošiljatev popolnoma v redu ali ne. Ako zapazi, da kaj manjka, naznani to pošiljalcu ter mu ob enem zaračuna. Tako ravnanje pa ni pravilno. Po postavnih določilih se železnici za prevoz oddano blago vozi na prejemnikov račun. Zaradi tega je tudi prejemnik dolžan paziti na to, da mu železniška uprava izroči blago v istem stanu, v katerem mu ga je odposlal pošiljalec, kajti vsaka železnica ali pa drugo prevožno podjetje mora jamčiti, da bode v prevoz prevzeto blago

došlo prejemniku v istem stanu, v katerem ga je oddal pošiljalec. Ali je vino došlo v pravem redu, ali se ga ni po poti kaj iztočilo ali ukradlo i. t. d., prepričati se je treba vselej na dotični železniški postaji, predno se prevzame od prevoznega podjetja, kajti, kakor hitro se prevzame, neha tudi odgovornost dotičnega prevoznega podjetja, škodo pa mora trpeti pošiljalec ali pa prejemnik.

Ako bi se povsod tako strogo postopalo in bi prevozna podjetja večkrat morala povrniti škodo, ki se napravi s krajo, doseglo bi se najbrž v kratkem času, da bi železniške uprave in druga prevozna podjetja bolj strogo pazila na to, da bi v okom prišle taki nesramni kraji.

Pokončevanje plevela po zelenjadnih vrtih.

Veliko preglavice dela vrtnarjem plevel, ki se ne da tako iz lepa odpraviti iz vrtov. Sicer ostane pri pokončevanju plevela ves trud posameznih vrtnarjev brezvspešen, če se ne menijo tudi gospodarji sosednih vrtov za plevel, ki raste na njihovih zemljiščih. Mnogo plevelnega semena zanese veter iz zemljišča na zemljišče, in nič se ne smemo čuditi, če so naši vrti časih tako polni plevela, če pomislimo, da obrodi ena sama grenkuljica (glehoma hederacea) nad 4000 zrn na leto. Ako se hočemo proti plevelu uspešno boriti, seznaniti se moramo z lastnostmi plevelnih rastlin. Nekatere teh rastlin se plodijo le po semenu in so le eno- ali dveletne, na pr. njivska gorčica, glistnik (bromus), zlatica, divji mak; druge pa, na pr. osat, pirnica, slak, dresen, lapuh in preslica se pa množe po semenu in iz korenine. Zadnje imenovane plevelne rastline se dado le s tem pokončati, da se neprestano rujejo iz zemlje ter da se pazi na to, da ne dozore, da torej ne pridejo do semena.

Najboljše sredstvo, s katerim se plevel korenito uniči, je pletev. Pletev je sicer zelo zamudno delo in prizadene tudi mnogo stroškov, ali potrebna je, ako se hoče iz vrtov plevel popolnoma odstraniti. Po gredicah se plevel najlaže poruje po kakem dežji. Da bode delo uspešno, treba je paziti, da se plevelne korenine ne pretrgajo, ampak popolnoma ter cele izrujejo; ako bi torej to ne šlo z golo roko, vzame naj se pralica ali kak star nož. Seveda je treba paziti, da se ne poškodujejo koreninice rastlinam, rastočim na gredici, ali da se ne poruje s plevelom vred. Kadar se gredice oplevejo, poškrope ali zalijo naj se s škropilnico, da se koreninice, ki so se morebiti odločile od zemlje, zopet sprimejo ž njo.

Naprava ribarskih okrajev na Kranjskem.

(Konec.)

Za pripoznanje samosvojega okraja pa zahteva zakon izrekoma samoposest pravice do izkoriščenja. Samoposest obstoji, če je pravica do izkoriščenja v roki fizične ali moralne osebe, ali če spada posest več osebam po idealnih deležih nasproti slučajem, kjer na pr. spada pravica do izkoriščenja na desnem bregu drugi osebi nego na levem, ali kjer je posest deljena glede časa ali glede vrste vodnih živali — rib, rakov — kakeršna delitev se na Kranjskem nahaja le izjemoma.

Posest je treba oblastvu za napravo okrajev dokazati. Posest dokazati je treba ne samo takrat — kakor nekateri mislijo — kadar si zahteve nasprotujejo, ampak brezpogojno v vsakem slučaju.

Način, kako bo dokazati posest, odvisi od tega, na kaj se posest opira, — na zakon, na podelitev deželnega

knežtva, na sodnji izrek, na pridobitev od prejšnjega posestnika, na priposestovanje. Ribolovske karte zadostujejo v dokaz le takrat, če so bile izdane od oblastev na podlogi posestnih dokazil in če je mogoče iz njih razvideti obsežnost ribarske pravice. V drugih slučajih bo moč dokazati posest z listinami, iz katerih je razvidna pridobitev pravice ali izvrševanje posesti, dalje z izreki prič o pravici in posesti, pa tudi s potrdili oblastev o dejanskem izvrševanju posesti.

Da se vodna proga pripozna za samosvoj okraj, je dalje potrebno, da je v zgoraj navedenem zmislu primerna za ribarski okraj. Izrecno se v zakonu zahteva, da se vodna proga zdržema razteza — da ni pretrgana — in da dopušča v obče vzgojo in gospodarstvo. Torej ne more biti dvomljivo, da se bo moralo pripoznanje odreči v vseh slučajih, če zahtevana vodna proga navedenim zahtevam ne ustrega in če se da po zložitvi z drugo vodno progo, katera se stika z ono zdržema, sestaviti zakupen, omenjenim zahtevam ustrezajoč ribarski okraj. Dvomi pa ostane slučaj, ko bi zložitev ne bila mogoča, t. j., kadar zadeva vodno progo ali skupino vodá, katere ne zadoščajo popolnoma gospodarskim pogojem za ribarski okraj v obče, bodi si, da ni mogoče okraja razširiti, ker leži osamljen ali tudi med dvema okrajema, katera se morata pripoznati za samosvoja. Za take slučaje, reklo bi se lahko, naj se določijo zakupni okraji, ker za zamosvoje okraje zahteva zakon sposobnost brezpogojno, za zakupne okraje in njih zložitev pa le zahteva, naj gospodarskim pogojem kar mogoče ustregajo. S zmisлом zakona bi se pa tako umovanje ne zlagalo; temveč je soditi, da se za samosvoj okraj nimajo staviti širši pogoji kakor za zakupni okraj in da je mogoče pripoznati po okolnostih tudi take okraje za samosvoje, ki gospodarskim zahtevam le kar mogoče zadoščajo.

Razsodbi oblastev prepuščena je nekaka prostost gibanja z onim določilom zakona, po katerem naj se sosedne vodne proge, katere same za se niso sposobne ne za samosvoj okraj in po svoji leži tudi ne za del zakupnega okraja, priklopijo samosvojim okrajem. Kako naj se postopa, kadar bi se dalo vršiti tako priklopljenje k dvema samosvojima okrajema, v zakonu ni določeno; v takih slučajih bo torej moralo razsoditi oblastvo, v katerega področje spada ustanovitev ribarskih okrajev.

Enako razmerje je tudi gledé zahtev, da se dotoki jezer in ribnikov ne privzamejo v zakupni okraj. V zakonu omenjeni so le dotoki jezer in ribnikov; moglo bi se torej trditi, da iztoki, dasitudi odločilno vplivajo na gospodarstvo jezera ali ribnika, ne spadajo pod to zakonsko določilo. Tudi to umevanje ne bi soglašalo z zmisлом zakona, kateri je čisto gospodarska določba, ker za razsodbo, je li privzeti k stoječi vodi dotok ali iztok, bo težko merodajen teh gospodarski pomen in ne dotakanje. Da se odkáže dotok k jezeru ali ribniku, zahteva zakon, naj posestnik ribarstva v stoječi vodi poseduje ob enem tudi ribarstvo v dotokih; za dotoke in iztoke, ki sami zase niso sposobni za samostalno gospodarsko celoto, vendar ne bo preostajalo drugega, kakor odkazati jih gospodarstvu jezera ali ribnika. Vodne proge pa, ki so po okolnostih enake važnosti za gospodarstvo več krajev, bo treba proglasiti zavarovanim drestiščem.

Kdor zahteva samosvoj okraj, ali da se kaka vodna proga ne privzame v ribarske okraje, naj se naposled poganja za svoje zahteve, sicer zahteve propadejo. Ko bi se kdo ne poganjal za zahteve, to ne tiče njegove ribarske pravice, ima pa nasledek, da smejo oblastva nemudoma ustanoviti zložene (zakupne) okraje.

Zložitev zakupnih okrajev tiče ribarske upravičence

toliko, kolikor vpliva pravilna zložitev na povzdigo ribarstva in po tej na trajen donesek (najemščino) okraja. Ker bi se pa z zaslišanjem ribarskih opravičencev morale dognati ribarske pravice, in bi poslednje, — ko bi bilo sploh mogoče — potrebovalo mnogo časa, zakon ne zahteva za ustanovitev zakupnih okrajev, da bi se interesi zaslišavali, ter ukazuje, da se ima ustanovitev okrajev vršiti na podlogi nasvetov izvedencev, in prepušča interesentom zoper odločbo deželne vlade, opirajočo se na nasvete izvedencev, vložiti pritožbo na poljedelsko ministerstvo. Če tudi zakon ne predpisuje zaslišanja interesentov za ustanovitev zakupnih okrajev, vendar ugaja oblastvu, katero ima ribarske okraje določiti, da spozna mnenja in želje interesentov že tekom izvrševanja.

V ta namen so bile zaukazane razprave o ustanovitvi ribarskih okrajev pri okrajnih glavarstvih, in da bi se vsem interesentom, t. j. onim, ki zahtevajo pripoznanje samosvojih okrajev, ali da se vodne proge ne privzamejo v zakupni okraj, dalje tudi onim, ki želijo vplivati na ustanovitev zakupnih okrajev, olajšala kolikor mogoče udeležba, objavil se je okrajnim glavarstvom načrt za razdelitev okrajev, katerega je izdelal izvedenec prof. Janez Franke, seveda le v obsežnosti pojedinih glavarstev.

Za razdelitev okrajev v načrtu so bili merodajni deloma splošni, deloma posebni razlogi; prvi se razpravljajo v predstojenih vrstah, gledé drugih se pa opomni, da so pri operativnih za razdelitev okrajev navedeni. Po krivici se temu načrtu predbaciva, da pušča v nemar posestne razmere. Kjerkoli je bilo mogoče, so tudi te uvaževane v načrtu, za katerega seveda niso bile merodajne vse mogoče želje ribarskih upravičencev, ampak tudi narodnogospodarski oziri, in mislilo se je, da bodo samosvoji okraji vzpodbujali za lastno režijo (ribarjenje), od katere so pričakovati investicije za povzdigo ribarstva potrebne, ko je pri zakupu treba računati z okolnostjo, da zakupijo okraje ribarji, ki nimajo potrebnih sredstev ali pa špekulantje, ki bodo mislili edino na izkoriščevanje.

Načrtu za razdelitev okrajev mnogi prištevajo važnost, kakeršne nima; na ta načrt niso navezani ne interesi, ne oblastva, če menijo, da bi se imela razdelitev okrajev vsled ribarskogospodarskih razlogov vršiti na drug način. Zlasti smejo ribarski opravičenci zahtevati, da se vodé v načrtu izpuščene vzamejo v okraj, ali da se take, ki so brez pomena za ribarstvo, izpustijo, oziroma, da se kot spadajoče k gospodarstvu stoječe vode k tej priklopijo. Tudi smejo zahtevati, da se okraji drugače razdele, zložijo, oziroma, da se premené meje. Spada pa tudi v področje interesentov, da sklenejo med seboj tekom ustanovitve okrajev take pogodbe, da se posestne razmere, mnogokrat popolnoma nezmiselne, na tak način premené, da bo mogoče pustiti posestne meje tudi za meje ribarskih okrajev.

V tem zmislu se je storilo le še malo, če tudi se podaja dobra prilika, med tem, ko se ustanavljajo ribarski okraji, ob enem urediti vsaj deloma tudi posestne razmere. Od vseh strani naj se pa ozira na to, da, ako se noče zanemarjati uspeh v zakonu nameravan, pri ustanovitvi okrajev ni mogoče v poštev jemati pred vsem posestnih razmer, ker niso te za ribogojstvo merodajne, ampak vodne razmere.

Iz podružnic.

Iz Novega Mesta. Ni še dolgo tega, ko je naša slavna družba pod tem naslovom priobčila prošnjo, da

naj podružnice pošiljajo poročila o svojem delovanju, ker bodo taka poročila gotovo ugodno vplivala na razvoj družbe. Mi se popolnoma strinjamo s tem predlogom in mu želimo prav obilo uspeha. Za trdno upamo, da postane delovanje podružnic zares bolj živahno, ker jih bodo taka poročila vspodbujala k medsebojnemu tekmovanju; podružnica bo gledala na podružnico in nobena ne bo zaostajala v obkrožnostnem delu. Doslej se je dosti premalo izvedelo, kaj delajo in počnejo naše podružnice. Naše glasilo „Kmetovalec“ je dosihdob prinašal le poročila o delovanju glavnega odbora v Ljubljani; o podružnicah se ni ničesar bralo, izvzemši razglase za občne zборе. Le tu in tam je „Kmetovalec“ prinesel kako malo notico o posebnih dogodkih, katero je bilo čitati tudi po drugih listih. Tako n. pr. smo čitali v zadnjem času kratko notico, da je kmetijska podružnica v Krškem brezplačno prejela 127.000 ameriških trt od vis. poljedelskega ministerstva. Kako rad bi vsakdo še izvedel, kaj bode podružnica počela s temi trtami; ali jih bode razdelila med ude ali tudi med druge gospodarje, po koliko, s kakimi pogoji, ali jih bode morda vložila v trtnico in pozneje cepljene oddajala i. t. d., i. t. d. Skratka, prav bi bilo, ako bi se o takih zadevah obširneje poročalo našemu glasilu „Kmetovalcu“, ki ima v prvi vrsti zastopati vse naše zadeve. Toda dosti o tem! Mogoče, da izvemo ščasom vender le kaj več o takih in enakih zadevah, da se tudi mi poučimo, kako je iskati izdatne pomoči v perečih vprašanjih, tičočih se kmetijstva.

Naša podružnica ima pred vsem skrbeti za to, da se pozdigne vinogradarstvo, ki je dajalo tukajšnjim ljudem v minulih letih še največ dohodkov. Zato si je poleg Novega Mesta uže lansko leto napravila ameriško trtnico, združeno z matičnjakom. Za sedaj obsega trtnica četrtno prostora, matičnjak tri četrtnine, oboje skupaj pa 1100 m². V matičnjaku se bode v malo letih pridelovalo na leto po kakih 15.000 ključev riparije portalis in rupestris montikole.

V trtnici se je letos vzgojilo 7000 okoreninjenih ključev. Od teh smo jih oddali svojim udom brezplačno 3500, ostalih 3500 pa bomo te dni pocepili in vložili še za eno leto v trtnico. Da bo mogoče v trtnici vzgojiti po 15.000 okoreninjenih in cepljenih trt na leto, povečati jo hočemo uže prihodnje leto za polovico.

Razven te trtnice in matičnjaka ima podružnica v Beli Cerkvi poskuševalen ameriški vinograd, katerega je od J. Košaka v Dol. Kronovem vzela za 10 let v zakup. Ves vinograd obsega 1600 m². Do lani je bila zasajena prva polovica vinograda, letos bode v kratkem še druga polovica s temi le ameriški trtami: riparija portalis, riparija sovaž, riparija grand glaber, rupestris montikola in rupestris metalika. Iz tega vinograda bomo dobivali deloma ključve za novomeško trtnico, deloma bomo omenjene trte pocepili z raznimi vrstami domačih trt, da se tako poučimo, katere trte bo kazalo zanaprej najbolj pomnoževati za napravo novih vinogradov v tem okraji. Veleslavni deželni odbor je podružnici za dodelanje tega ameriškega vinograda naklonil 80 gld. podpore, od katerih smo lastniku J. Košaku za rigolanje in planiranje izročili 60 gld. Ostalih 20 gld. bomo porabili za nakup trt, za saditev in poznejše cepljenje. Podružnica se je tudi letos oglasila za brezplačno podelitev trt iz državne trtnice v Kostanjevici in prosila za 800 okoreninjenih sajenk riparije portalis, potrebnih za nasaditev tega vinograda, in za 3000 reznikov (ključev) riparije portalis in 1000 ključev rupestris za novomeško trtnico. Na to svojo prošnjo je pa prejela brezplačno le 2000 ključev riparije portalis in 1000 ključev rupestris. Za

vinograd-matičnjak v Beli Cerkvi ni dobila naprošenih 800 okoreninjenih sajenk, tako da jih je morala še le pozneje od ravnoiste državne trtnice v Kostanjevici kupiti, če tudi se imajo podružnicam potrebne trte za nasaditev matičnjakov oddajati brezplačno. Sicer smo pa veseli, da smo jih sploh dobili, kajti prošnja je bila tako pozno rešena — in še tedaj na nekako reklamacijo podružnice — da so bile drugod uže vse trte razprodane in bi bila podružnica za letos prav lahko obsedala, ako bi se je ne bilo usmililo oskrbnništvo državne trtnice v Kostanjevici ter ji poslalo za denar tistih 800 bilf riparije, za kar se mu tem potom toplo zahvaljujemo.

(Dalje prihodnjič).

Razne reči.

— **Kako se pri kravi spozna starost.** Živinski trgovci skušajo na vse mogoče načine varati kupca, ki kupuje od njih kravo, da bi ne spoznal njene starosti. Da človek ne gre na limanice, je neobhodno potrebno, da so mu znana nekatera znamenja, po katerih se spozna starost krav. Ako krava ni še stara štiri leta, tedaj ima še popolnoma gladka rogova, ko prestopi v četrto leto, zapazi se na njih vglobljen obroč. Za tem se naredi vsako leto po en obroč. Zato pa ostržejo živinski trgovci te obroče s steklom ter jih ogladijo s kakim lesom. Toda izkušen človek se s takim početjem ne da prevariti; obroči se namreč ne dadó popolnoma odstraniti. Ako se torej rogova potipljeta z roko, se takoj spozna, da ni vse tako, kakor bi moralo biti, in da je trgovec hotel obroča odstraniti. Do petega leta se starost krav lahko spozna tudi po zobeh, in sicer po enakomerni rasti kočnikov. Od petega leta naprej pa zobje niso več merodajni, ker nekateri zaradi različnega obrabljenja mole bolj iz čeljusti nego drugi.

— **Ravnanje s konjsko opravo.** Nekateri imajo navado konjsko opravo prati z vodo. To ni prav, kajti zmoženo usnje se zelo potrdi, kadar se posuši; zato z vodo oprana konjska oprava konje večkrat odrigne do krvi. Z vodo naj se torej konjska oprava nikar ne čisti, marveč naj se ravna tako le: Raztopiti je treba pri ognji enaka dela mila in lanenega olja, in s tem mazilom naj se namažejo tisti deli oprave, ki se bodo dotikali konjskega telesa. Ako bomo to večkrat ponovili, obdržali bomo opravo v dobrem stanju, pa tudi za konje bo to koristno.

— **Živalim izvabiti mleko.** Ako hočeš, da bode kobilica, krava, koza ali ovca imela mleko, namaži ji sesce ali tudi trebušne žile z žganjem, pokladaj ji dobrih močnatih krmil in imej jo v gorkem hlevu. Ako pa s tem ničesar ne dosežeš, pomagalo bode, če je žival sploh zdrava, če ji daš zjutraj na tešče kopričevega semena na mlačnem mleku. Za kobilico ali kravo zadostuje $\frac{1}{4}$ litra semena na 1 liter mleka, kozi ali ovi pa daj le polovico te pijače. Ako ne dobiš v 48 urah mleka, ponovi še enkrat ta poskus.

— **Kako ravnati s sirom, da ne splesni.** Ugasi nekoliko živega apna ter ga presej, kadar razpade v prah, na prav drobnem situ. S tem apnom posuj sir, kadar delaš hlebce, okoli in okoli. Apno pospešuje siru zorenje in ga varuje črvov, preprečuje plesen, na okus pa ne vpliva.

— **Kopitno mazilo.** Vzemi po 1 kg voska, medu, kofonija, terpentina in pa 4 kg raztopljene svinjske masti. Vse to raztopi skupaj in ko se je raztopilo, prilij še 1 kg lanenega olja. Pri hlajenju je to zmes treba prično mešati da se vsi posamezni deli enakomerno med seboj pomešajo. To mazilo je posebno dobro zdravilo za razpoklato opito, ker omehčajo rog in mu pospešijo rast.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 67. Na Dolenjskem se sedaj mnogo govori o vpeljavi sladkorne obrti, t. j. o vpeljavi pridelovanja sladkorne pese in o ustanovitvi tvornice za sladkor. Ali je kaj upanja do uspeha, oziroma, ali bi mi priporočili glede na to obrt kupiti lepo posestvo blizu železnice, ki se mi ponuja za primerno ceno? (K. S. v L.)

Odgovor: Odločen odgovor dati na Vaše vprašanje je zelo težavno, posebno kar se tiče nakupa posestva, kajti nekaj odgovornosti moramo prevzeti za svoje strokovne svete, a odgovornost bi bila tu prevelika. Kar se tiče vpeljave sladkorne obrti na Dolenjskem odgovorimo v obče nastopno: Za vpeljavo sladkorne obrti je potrebno zadostno pridelovanje sladkorne pese in denar za ustanovitev tvornice. Kar se tiče denarja za tvornico, bi bila mala skrb; če je dovolj pese, najdejo se kmalu ljudje, ki bi jo zidali, oziroma ki bi dali denarja. Torej je glavna reč zadostna množina pese. Da bi sladkorna pesa na Dolenjskem ne uspevala, to nas nič ne skrbi, nasprotno, naše mnenje je, da bi pesa v dolenjskem podnebju prav dobro uspevala in bi bila najbrž še sladkejša kakor na Češkem ali Moravskem. Važnejše vprašanje je pa to, ali bi bilo mogoče v okoliših tvornice, t. j. v tistih krajih, ki bi še s pridom dovažali peso v tvornico, pridelovati zadostno množino te surovine. Ta množina je, ne glede na velike izpremembe, ki bi se morale vršiti v gospodarjenju na dolenjskih posestvih, katere izpremembe bi zahtevale precejšnje umnosti, napora in denarja, zavisna pred vsem od velikosti njiv, ki bi bile določene za pridelovanje pese, in od delavskih razmer. Ako vzamemo v poštev veliko razkosanje zemljišč, veliko množino njiv, ki so lastnina malih posestnikov, kateri se s pridelovanjem pese ne bodo mogli pečati, potem smemo največ polovico njiv vzeti, ki bodo namenjene pridelovanju pese, a to še le takrat, kadar bo ta panoga uže povsod uvedena. Od te polovice njiv bo pa vsako leto k večjemu le ena četrtnina obsejana s peso. Vprašanje sedaj nastane, če bi se na teh njivah pridelalo dovolj pese za eno tovarno, ki potrebuje na leto vsaj 500.000 metriških stotov, ako naj se izplača. Mnenje, da bi se pesa dovažala z Štajerskega, ako se zida železnica iz Sevnice na Mokronog in v Trebnje, ali z Gorenjskega, ne velja, ker na Štajerskem so za peso sposobna tla predaleč, gorenjska prodasta zemlja, kakor tudi prodasti in plitvi svet ob Krki in ob Savi pa odločno ni za pridelovanje pese. — Delavske razmere na Dolenjskem tudi niso ugodne. Prvič ni pravega kmetkega delavskega stanu, kakor na Češkem in na Moravskem, drugič sploh pomanjkuje dninarjev, kajti težko jih je dobiti vedno in dovolj za vinograde, a še težje jih bo potem dobiti za obdelovanje sladkorne pese, ki zahteva veliko delavnih sil, in tretjič so delavci na Dolenjskem tudi predragi, ako naj se pridelovanje pese izplača. Potem bi pa mi merodajne kroge, ki se zanimajo za sladkorno obrt, še na nekaj opozorili. Dolenjsko vinarstvo, ako naj uspeva, potrebuje v bodočnosti sila veliko gnoja, katerega bo moralo poljedelstvo pridelati, ki se mora v tem zmislu prestrukturirati. Pesa pa tudi zahteva veliko gnoja; a kje ga vzeti, če ga uže vinogradi toliko porabijo? Res se lahko kupi umeten gnoj, a to je lažje reči kakor narediti, in je za sedaj tudi še premalo gospodarske umnosti in denarja med dolenjskimi kmetiskimi gospodarji, da bi se smelo misliti na kupovanje umetnih gnojil v zadostni množini. Končno še nekaj. Tvorica bi se zidala še le takrat, ko bi bila zagotovljena zadostna množina pese. Kaj pa poprej? Pridelovanje pese se ne da vpeljati hipno; počasi bi šlo od leta do leta, zato nastane vprašanje: Ali bi se našel kdo, ki bi peso kupoval po primerni ceni, predno se sezida tvornica? Iz vsega tega sledi, da mi prav toplo priporočamo kmetiskim gospodarjem delati poskušnje s pridelovanjem pese, ako se jim jamči za to, da jo bodo prodali po primerni ceni, rečemo pa ob

enem, da sladkorna obrt ne more obstati zraven vinarstva in da bo vsakdo moral odločiti se za to ali za ono.

Vprašanje 68. Katero sredstvo bi bilo najboljšje za pokončevanje nabranih rjavih hroščev? (A. K. v V.)

Odgovor: Če je nabranih hroščev mnogo, jih je težje pomoriti kakor bi si kdo mislil, kajti ta mrčes ima kaj trdno življenje. Najzanesljivejše sredstvo je parjenje s kropom, ki nikakor ni težavno in tudi ne zamudno, če se prav vrši. V kolikor mogoče velikem kotlu se zavre voda. Hrošči se natresejo na kako rjuho in se naredi zveženj, ki naj je toliko velik, da gre z lahkoto v kotel. Zveženj se za nekaj časa vtakne v vrelo vodo in hrošči hitro poginejo. V isti krop, kateremu se po potrebi priliva drug, se lahko zapored več takih hroščev polnih zvežnjav vtakne. — Drugo sredstvo je tudi to, da se hrošči denejo v kako posodo, ki se da zapreti, na pr. v sod za gnojnico, ter se zalijejo z močno gnojnico in dobro zapro. V 24 urah hrošči poginejo.

Vprašanje 69. Krvne uši delajo mi na drevju v drevsni velik škodo, zlasti krone mi popolnoma uničijo. Krvno uš sem zatrosil z divjaki, katere sem kupil na Štajerskem. Kako naj zatiram ta mrčes? (A. Š. v M.)

Odgovor: Krvna uš se pokončava najzdatneje takoj od kraja z ostrimi ščetmi, s katerimi se nastale, še prav majhne, mehke hobote dobro raztržejo. Kakor hitro so pa hobote uže pol ali pa cel meter dolge, ne pomaga ščetanje nič več, marveč treba je vse take ušive vejice kar odrezati in sežgati. Pa še po tem delu se mora poškodovano drevje vsaj vsakih štiri-najst dni dobro pregledati, vsa posušena lubad ostrgati, vse rane pazljivo zamazati; vrhu tega pa še vse drevo z apnom pobeliti. Belež varuje drevo novih mrčesnih naselitev. Da se krvne uši, ki se izvale na spomlad v zemlji, ne morejo spraviti na drevje, naj se ovijó vsa debla s pokatramanimi obvezami, kakeršne uspešno rabijo tudi proti gosenicam. Izkušnje uče, da se še drugače lahko uničijo krvne uši, katere so se jeseni v zemljo zarile, in sicer tako le: Zemlja se prekoplje za en cel meter okoli debla ter dobro z živim apnom pomeša. Z milnico, lugom, katramovo vodo, vodo, v kateri se je kuhal tobak ali pa kačje grozdje (*solanum nigrum*), je sicer dobro škropiti, pa ne popolnoma uspešno. Na Angleškem se je pokazalo, da tudi pomaga, ako se lubad namaže s terpentinom. Najboljše sredstvo je pa to, da se vsa ušiva mesta na deblu dobro namažejo s petrolejem, ravno tako tudi debele veje, vse manjše bolne veje pa odrežejo in sežgo.

Vprašanje 70. Imam nekaj polovnjakov prav dobrega hruševca, ki se pa ne očisti. Posoda je popolnoma zdrava. Kaj naj naredim, da se očisti? (P. W. v Z.)

Odgovor: Pred vsem je treba vedeti, zakaj je Vaš mošt moten. Vzroki morejo biti različni. Sadni mošt postane moten ali zato, ker ni še popolnoma sladkor pokipel, ali pa ni v njem dovolj čreslovine. V prvem slučaju je treba počakati, da mošt dokipi, v drugem slučaju se mu pa dodane čreslovine v obliki tanina. Napačno je seveda bilo, če ga niste pred zimo enkrat pretočili. Ako je mošt uže popolnoma pokipel, dodajte mu na hektoliter kakih 4—5 gramov tanina in ga potem očistite, kakor vino, z beljakom ali še bolje z žolco.

Vprašanje 71. Imam kravo z drugim teletom, ki je bila vedno zdrava. Pred otelitvijo je stala 4 tedne suha, sedaj pa smo zapazili, da se ji suši en sasek. Tele je sedaj 1 mesec staro. Kaj mi je storiti, da se sasek popolnoma ne posuši, ker sedaj daje še nekaj mleka? (G. T. v P.)

Odgovor: S sušenjem seska hočete Vi menda le reči, da Vaša krava na en sasek nič ali le malo molze. Temu sta lahko dva vzroka, in sicer, ali se sasek iz kakega vzroka zapira ali maši, ali pa je cela četrtnina vimena, oziroma mlečna žleza, ki je v tej četrtini, bolna ali vsled kake prestane bolezní izpremenjena. Če se sasek zapira ali skupaj zrašča, more

to umen živinozdravnik popraviti. Bržkone je pa v vimenu bolezen, in sicer se je mlečna žleza v njem vsled prestale unetice (volčiča) tako izpremenila, da ne izceja več mleka. Če je res tako, potem more le še živinozdravnik pomagati, če je sploh še kaj pomoči.

Gospodarske novice.

* † **Veleč.** gospod Jarnej Jarc, župnik v Dolu ter dolgoleten član naše družbe, je umrl dne 22. marcija t. l. — Dne 23. t. m. je pa umrl gosp. **France Dolinar**, posestnik na Šuji pri Dobravi ter član naše družbe. Naj počivata v miru!

* **Za potovalnega učitelja za vinarstvo** na Kranjskem je imenoval sl. deželni odbor gospoda Frana Gombača. Prepotrebni novi moči želimo mnogo uspeha ter ga pristržno pozdravljamo kot sotrudnika na polji kmetijske prosvete.

* **Glede oddaje modre galice** opozarjamo še enkrat na razglas med uradnimi vestmi današnje številke ter javimo, da jamčimo za izvršitev le tistih naročil, ki nam dojdejo do 8. maja, ker poznejša naročila izvršimo le tedaj, če bo še kaj zaloge. Družba je namreč kupila že jeseni 80.000 kg galice, in sicer s pridržkom, da je sme tudi manj vzeti. Do 10. maja se je družbi odločiti, koliko je bo vzela; zato moramo do takrat imeti vsa naročila skupaj, kajti družba mora galico takoj plačati, nima pa toliko denarja, da bi mogla utrpeti izgubo na obrestih, če ostala galica celo leto leži v skladišču. — Dosedaj je naročenih kakih 45.000 kg, kar je odločno premalo, kajti kranjska dežela je rabi do 100.000 kg. — Pripomnimo, da bode vis. deželni odbor tudi letos plačal vozarino za tisto galico, katero naroče podružnice skupno.

* **Člane živinorejce v Ljubljani in v okolici** opozarjamo na razglas glede porabe družbenega bika simentalca, ki stoji v družbenem poskusnem dvorcu na Viči.

* **Hrošči.** Vsled dolgotrajnega toplega vremena so se hrošči letos mnogo prej prikazali nego druge leta ter že sedaj v velikem številu objedajo prvo nežno zelenje sadnih in drugih dreves. Bati se je valed tega, da bode škoda, provzročena po hroščih, letos jako velika, in sicer tem bolj, ker je letos hroščovo leto in se bode ta škodljivi mrčes pojavil v izredni množini. Opozarjamo torej posestnike in najemnike zemljišč, naj svoje sadno in lepšalno drevje in grmovje zlasti v ranih urah pridno otresajo ter hrošče pokončavajo; šolski mladini pa naj se za nabiranje hroščev povsod dovoli primerna nagrada. Le na ta način bode mogoče vsaj deloma odvrniti pretečo škodo. — Posebno se pa obračamo do podružnic, katerih je sedaj obilo po naši deželi, da svoj upliv porabijo v to svrhu ter povsod priporočajo in delajo za pokončevanje hroščev. Ako se letos ne bo v tem pogledu veliko naredilo, bo škoda po črvih v prihodnjih letih tako velikanska, da bo marsikatera vas ubožala.

* **Prvi roji.** Kakor se nam poroča z Gorenjskega, je imel posestnik Gašper Palovšnek iz Podgore pri Begunjah prvi letošnji roj dne 24. aprila t. l., posestnik Janez Avsenik od sv. Lucije pri Begunjah pa je imel dne 24. aprila t. l. tri roje, dne 25. aprila pa zopet enega.

* **Ribarski tečaj,** katerega je priredil samostalni ribarski odsek naše družbe, se je vršil od 16. do 20. aprila t. l. v ribogojnem zavodu na Studenci. Učila sta: odsekov načelnik gosp. prof. Franke o riboreji, gosp. prof. Hubad pa o natoroznavanju rib i. t. d. V tečaj je bilo sprejetih 14 slušateljev ribčev na državne in 2 na svoje stroške. Radi pomanjkanja denarja, oziroma prostora, se je moralo veliko prošelj za sprejem odbiti. Kakor se nam poroča, je bil pouk

jako vpešen, kajti slušatelji so se ga udeleževali z velikim veseljem in zanimanjem ter so odšli s prepričanjem, da so se naučili veliko svojemu poklicu v korist in v korist riboreji naše dežele.

* **Nova podružnica v Št. Petru na Krasu** se je ustanovila dne 15. t. m. Predsednikom je bil izvoljen gospod župnik I. Zupan, odbornikom pa gg.: M. Penko, Fr. Margon, I. Šabec, L. Špilar in M. Kalan.

* **Ameriška trtnica v prisilni delavnici** v Ljubljani. Po sklepu deželnega zbora napravi deželni odbor na vrtovih prisilne delavnice ameriško trtnico. Vlada je v ta namen podarila 150.000 ključev ameriških trt. Ključi se cepijo z najboljšimi domačimi trtami po angleškem načinu in se zavezujejo z rafijevim ličjem. Potem se sadé v grede po navodilih znanega francoskega vinorejca Richterja iz Montpellierja, ki je lani na Ogrskem uredil velikansko trtnico v Darački. Cepijo se le močnejši ključi, slabjši pa se necepljeni vlagajo, da se okorenijo. Vrh tega se na eni gredi vlagajo potaknenci, ki odpadajo pri rezatvi za cepljenje. Pocepi se vsak dan 7000 do 8000 ključev ter bo vloženih kakih 100.000 cepljenih trt, več ko 50.000 necepljenih ključev in veliko število potaknencev. Vinorejce, ki se zanimajo za novo trtarstvo, opozarjamo na ta dela v prisilni delavnici, da si jih ogledajo, in sicer tem bolj, ker je ta trtnica prva in edina v Avstriji urejena po Richterjevem načinu.

* **Svilogojstvo.** Vodja kmetijskega kemijskega poskušališča v Gorici in podpredsednik tamošnje kmetijske družbe, g. Ivan Bole, ki se je minulo jesen vrnil s potovanja po Indiji, kamor ga je poslala avstrijska vlada, je dobil zdaj povabilo od rumunske vlade, da bi prišel v Rumunijo in proučil razmere tamošnjega svilogojstva.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora, oziroma subvencijskega odbora, dne 16. aprila 1894. l.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Murnik, navzoči so pa bili, ker se je obravnavalo o potrebnosti na državnih podporah za l. 1895., kot zastopnik deželnega odbora gospod Oton Detela, deželni glavar, in kot zastopnik c. kr. vlade gospod V. vitez Laschan, c. kr. vladni tajnik, ter družbeni odborniki gg.: baron Lazarini, Folakovski, J. F. Seunig, Šiška, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Odbor se je posvetoval o podporah, za katere naj se prosi vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo za l. 1895. v prospeh posameznih panog kmetijskih.

Na podlogi došlih prošelj se ukrene razdelitev izvirnih švickih bikov.

Zaradi oddaje modre galice ukrene se vis. deželnemu odboru staviti primerne nasvete.

Na povabilo začasnega odbora za praznovanje petdesetletnice vladanja Nj. Vel. presvitlega cesarja ukrene odbor naprositi odbornika in državnega poslanca gospoda Povšeta, da izvoli družbo zastopati pri dotičnih posvetovanjih.

Za nove ude so predlagani in se sprejmejo gg.:

Slander Emeran, oskrbnik admontskih posestev v Gornji Radgoni; dr. Gorički Jožef, odvetnik v Gornji Radgoni; Hren Jožef, posestnik v Ljubljani; Čehovin Josip, posestnik v Črnelicah; Rozman Karol, gostilničar v Novem Mestu; Smola Rudolf, grajščak na Grabnu; Puntar Jožef, posestnik v Gor. Pijavškem; Kralj Matija, župnik v Tujncih; Rotar Anton, posestnik v Podsmreki; Škruba Oroslov, posestnik v Soteski; Perc Ivan, župan in gostilničar v Slovenski Vasi; Božič Jožef, meščan v Krškem; Skok

Jakob, posestnik v Pristavi; Grmovšek Florijan, posestnik v Lukovku; Klemenčič Ana, posestnica v Kamnem Potoku; Stergar Matevž, posestnik na Banjšicah sv. Duha; Društvo „Sloga“ v Čadramu; Podpadec Janez, posestnik v Jablanici; Zupan Anton, posestnik in mlinar v Primštalu; Furlan Martin, posestnik v Vrbljenah; Aleš Frančišek, posestnik v Podrečah; Kogovšek Matija, posestnik v Bistrici; Pavlin Peter, posestnik v Ljubljani; Županstvo v Srednji Vasi; Žvan Janez, posestnik v Srednji Vasi; Stare Janez, posestnik v Čšnjici; Ljudska šola v Boštanji; Drakslar Matevž, posestnik v Prašah; Grabrijan Viktor, posestnik in trgovec v Št. Vidu nad Vipavo; Katoliška delavska družba v Idriji; Kodre Frančišek, posestnik v Gočah; Kobal Frančišek, posestnik in trgovec v Vrhpolji; Tomšič Emanuel, posestnik v Trebnjem.

Razglas

onim lastnikom, ki imajo subvencijske bika nad dve leti.

Pri oddaji subvencijskih bikov obljubi podpisani odbor tistim živinorejcem, ki bodo imeli bika čez dve predpisani leti, za vsak nadaljni mesec po 5 gold. nagrade, in sicer mora dotičnik bika imeti vsaj 4 mesece čez dve leti. To se godi z namenom, da bi živinorejci z biki pravilneje ravnali, ker bi to bilo v prosep živinoreje, kajti pet do šestletni biki so najboljši za pleme.

Mnogo lastnikov takih bikov se je uže zgledalo za nagrado. Da se pa zabrani nepotrebno pisarjenje, razglasuje podpisani odbor nastopno:

1.) Odbor dá nagrado le tedaj, če se bik res rabi za pleme; zato se pa šteje čas le od tedaj nazaj, ko je bila pri biku zadnja krava.

2.) Lastnik bika, ki ima pravico do nagrade, naj se zgleda zanj šele takrat, kadar prejenja imeti bika za pleme, t. j., kadar ga prične pitati ali kadar ga proda.

3.) Prošnji za nagrado je treba priložiti izvirni poskočni zapisnik, kakor ga predpisuje zakon in v katerem so vpisani vsi gospodarji plemenjenih krav in dnevi, kdaj je bik krave plemenil. Prošnja mora biti potrjena od županstva in od kmetijske podružnice.

Da se bode izplačevanje teh nagrad vršilo pravično, zato se bo odbor strogo držal teh določil in bo zavrnil vsako prošnjo brez predpisanih dokazil.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1894.

Razglas

o oddaji modre galice za škropljenje trt v l. 1894.

Podpisana družba bo tudi letos modro galico za škropljenje trt oddajala po znižani ceni, in sicer tistim vinogradnikom, ki se pravočasno zglase zanj in ki se zavežejo:

1.) plačati galico uže naprej, oziroma takoj po prejemu po 22 kr. kilogram z zavojem vred,

2.) prejete galice ne prodajati z dobičkom naprej.

Ta pogoja veljata za one, ki naroče galico neposredno pri družbi.

Častita predstojništva podružnic, katera mislijo naročiti galico skupno za svoje člane, stopijo naj neposredno v dogovor z družbo.

Opomnja: Od galice na železnici se plača le polovica voznine. — Upanje je, da bo vis. deželni odbor tudi letos prevzel stroške za prevažanje galice iz Ljubljane do podružnic, zato je članom ugodneje galico naročiti skupno potom podružnice.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani, dne 31. marca 1894.

Razglas

članom živinorejcem v Ljubljani in v okolici.

Vsled mnogokrat izražene želje je kmetijska družba v svoj poskusni dvorec na Viči postavila licencevanega bika plemenjaka danes najbolj sloveče simentalke pasme. Ta pasma je izmed največjih, in krave so izvrstne molznice. Bik je lisast, (rumen in bel), primeren za beljanske krave. Dobili smo ga naravnost iz Švice.

Bik se bo spuščal izključno le h kravam, ki so last družbenih članov, in sicer pod nastopnimi pogoji:

1.) Za vsako kravo, ki se žene k biku, je treba dobiti v družbeni pisarni v Ljubljani (Salendrove ulice št. 3, II. nadstropje) nakaznico. Ker opravnik na dvorci ne pozna družbenih članov, mora odbor to predpisati, saj to ne prizadene nikomur sitnosti, če pride pravočasno in prilično v Ljubljano po nakaznico, kajti vsak ve davno naprej, kdaj se ima njegova krava pojati.

2.) Ob prejemu nakaznice se plača 60 kr. pristojbine. — Če se krava ni obrejala je potrebna nova nakaznica in zopetno plačilo pristojbine.

3.) Ker sme bik imeti na leto le 100 krav in ker sme na dan skočiti k večjemu dvakrat, in sicer v presledku 4 ur, zato družba ni odgovorna, če kakšna krava kak dan ne pride na vrsto.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1894.

Oklic

kmetijske podružnice v Kovorji.

Ker se je rjavi hrošč, navadno „keber“ imenovan, v veliki množini prikazal, in se je bati, da bo napravil veliko škode, pozivlje podružnica svoje ude, da tega škodljivca kar največ mogoče in z vso silo pokončujejo.

Najlaže se hrošč pokonča, ako se zjutraj pod drevo razprostre rjuha, drevo potrese, otrseni hrošči poberejo i z vrelo vodo poparijo. Poparjene hrošče damo kuretini ali pa jih pokopljejo v gnoj.

Več ko pokončamo hroščev, manj bode belega črva (podjedov, ličink, ogercev) in več poljskih pridelkov.

Kdor jih bode pridno pobiral (skazati bode moral, koliko mernikov ali hektolitrov jih je pokončal), dobil bode nekaj denarne podpore, kdor jih pa ne bode pobiral, kaznovan bode po postavi z globo od 1 do 10 gld.

Toraj le hitro na delo in napovemo hrošču splošno vojko!

Kmetijska podružnica v Kovorji,

dne 24. aprila 1894.

Mihael Debelak s. r., načelnik.

Razglas.

Podpisana okrajna kmetijska zadruga v Dolini bo letos oddajala svojim udom

modro galico

za škropljenje trt po znižani ceni, in sicer tistim udom (vinogradnikom), ki se zanj pravočasno zglase in se zavežejo plačati galico uže naprej ali pa takoj pri prejemu po 23 kr. kilogram.

Oddajala se bo pri društvenem tajniku v Dolini in pri g. odborniku Petarosu v Borštu.

Pri naročitvi se mora vsak ud izkazati z društveno „ustopnico“.

Okrajna kmetijska zadruga v Dolini,

dné 23. aprila 1894.

Predsednik: **Josip Kraljič.**